

FELLUCE OPERASYONU VE Şİİ-SÜNNİ ÇATIŞMASI

Iraklı Şiilerin sıklıkla şu söylemlerde bulundukları görülmektedir: Şii askerler kendileri için kutsal bir bölge olmamasına rağmen uzunca bir yoldan gelerek Sünnileri kurtarmak için canlarını feda etmektedirler.

Recep Tayyip GÜRLER

Felluce, Irak'ın Anbar vilayeti içerisinde Ramadi ile birlikte en önemli şehirlerden birisidir. Başkent Bağdat'ın yaklaşık 50 km batısında yer alması nedeniyle stratejik açıdan oldukça önemli bir konumda yer almaktadır. Fakat Felluce'yi asıl önemli kılan özelliği ABD işgali sonrasında ABD ordusu ile Sünni direniş grupları arasında en şiddetli çatışmaların yaşandığı bölge olmasıdır. Dolayısıyla stratejik öneminin yanında sembolik anlamda da (Sünniler için) çok önemli bir şehirdir. 2004 yılında ABD ordusu ile direniş grupları arasında literatürde Birinci ve İkinci Felluce savaşları olarak geçen iki büyük çatışma yaşanmıştır. Bu sebeple şehir, direnişin ve Sünni silahlı grupların kalesi olarak da adlandırılmaktadır. Daha önce adı Irak el-Kaide'si olan fakat şimdi IŞİD olarak bildiğimiz örgütün bu şehir içerisinde kuvvetli biçimde yapılanması da o yıllara rastlamaktadır. Aradan geçen yaklaşık 10 yılın ardından Felluce 2014 yılı Ocak ayının başlarında

IŞİD ile birlikte hareket eden Sünni grupların eline geçmiştir. Bu grupların Irak ordusunu bu bölgeden çıkarmasıyla birlikte şehir Irak hükümeti için kapalı bir kutu haline gelmiştir. Dolayısıyla yaklaşık 2,5 yıldır Bağdat'taki hükümet Felluce'de olanlara müdahale edemeyen konumdaydı. Bu duruma son vermek için Bağdat yönetimi tarafından Mayıs 2016'da Felluce'yi kurtarma operasyonu başlatılmıştır.

Operasyona Katılan Gruplar ve Etkileri

23 Mayıs 2016'da Irak Başbakanı Haydar Abadi Felluce operasyonunun başladığını duyurmuştur. Irak ordusu, özel kuvvetler ve terörle mücadele timlerinin yanı sıra Irak'ta en etkili silahlı grup olarak bilinen ve Şii milis kuvvetlerinden oluşan Haşdi Şaabi de operasyona katılmaktadır. Ayrıca az sayıda da olsa merkezi hükümet ile işbirliği içinde olan Sünni unsurlar da Felluce'de IŞİD'e karşı savaşmak için operasyona katılmıştır. Sünniler de

dâhil olmak üzere toplamda sayıları 20,000 civarında olduğu tahmin edilen bu gruplar 23 Mayıs günü Felluce'yi kuşatarak sivil halka kenti terk etmeleri ya da evlerine beyaz bayraklar asmaları çağrısında bulunmuştur.

Anbar vilayetindeki Hit, Hadisa, Rutba ve Ramadi gibi şehirlerin IŞİD'den geri alınmasının ardından Felluce operasyonu zaten beklenen ve operasyonların doğal seyrinde olan bir gelişmeydi. Fakat operasyonun 'neden' yapıldığı değil 'nasıl' ve 'kimler' tarafından yapıldığı büyük tartışmaları beraberinde getirmiştir. Zira Sünni silahlı unsurların 'kalesi' olarak adlandırılan bir bölgeye onların şiddetli tepki gösterdiği Şii Milisler tarafından operasyon düzenleneceğinin açıklanmasının ardından Sünnilerin sürgündeki en önemli liderlerinden Tarık Haşimi, Felluce'de katliam yapılacağını iddia etmiştir. Yine Sünnilerin önde gelen aşiret liderleri ve dini âlimleri operasyonun ilerleyen günlerinde Şii milislerin Sünni sivilleri katlettiklerine

dair açıklamalarda bulunmuşlardır. Hatta iddialara göre bazı Sünni gruplar tepki olarak hükümet safında savaşmaktan vazgeçmişlerdir. Irak Müftüsü Rafi er-Rıfai de Şiiilerin Felluce'yi kurtarmak için değil, Sünnilerden intikam almak için geldiğini söyleyerek Şii-Sünni çatışmasının daha da şiddetleneyeceği izlenimi uyandırmıştır. Rıfai ayrıca Başbakan Abadi'yi de bu duruma sessiz kalmakla suçlamıştır.

Sünnilerin iddialarının henüz (Haziran 2016 itibariyle) uluslararası kamuoyunda çok fazla dikkat çektiği söylenemez. Human Rights Watch ve bazı diğer uluslararası kaynaklar bu konuya önem verse bile sorunun çözümüne veya suçluların cezalandırılmasına dair bir adım atılmış değildir. İlginin yeterli düzeyde olmamasının en önemli sebeplerinden birisi de ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin bu operasyona destek vermesi olarak gösterilebilir. ABD'nin hava saldırıları öncülüğündeki İran destekli silahlı grupların gerçekleştirdikleri iddia edilen katliamların üzerine gitmesi ya da bu iddiaları –eğer gerçekse– açığa çıkarması ABD için prestij açısından büyük kayıp olacaktır. Bu sebeple ABD basınında Felluce'de yaşandığı iddia edilen 'Sünnilerin katledilmesi' gibi haberlerden ziyade şehrin kurtarılmasının ABD ve Irak açısından önemini vurgulayan yayınlar yapılmaktadır. Diğer yandan İran da bu operasyonda oldukça etkin konumdadır. Zira Kasım Süleymani'nin Felluce operasyonuna bizzat liderlik yaptığına dair görüntüler sosyal medyada sıkça dolaşmaktadır. Süleymani'nin bu kadar ön planda olması İran'ın IŞİD sonrası

Irak'ta ana belirleyici ülke olma konumunu devam ettirmeye yönelik politikalar yürüteceği şeklinde yorumlanmaktadır.

Diğer bir ilgi çekici nokta ise ABD ve İran'ın Felluce'de de ortak tehdit karşısında dolaylı işbirliğine gitme durumudur. Nitekim Ağustos 2014 sonrası IŞİD'e karşı düzenlenen operasyonlarda sıkça karşılaşıldığı üzere ABD hava güçleri IŞİD'i havadan vurduktan sonra Şii Milislerin öncülük ettiği kuvvetler karadan ilerleme sağlamaktadır. Bu sistem aynı şekilde Felluce'de de devam etmektedir. İran'ın doğrudan desteklediği Şii Milislerin Felluce'de karadan ilerlemeleri için ABD'nin hava saldırıları ile alan açması Washington ve Tahran'ı aynı cephede buluşturmaktadır. Suriye'de Rusya ve ABD'yi kısmen müttefik haline getiren IŞİD'in Irak'ta da İran ile ABD'yi güvenlik çıkarları açısından yakınlılaştırdığı söylenebilir.

Mezhep Çatışması Nereye?

Irak'ın IŞİD'den kurtulabilmesi için Felluce'nin alınması hiç şüphesiz büyük önem taşımaktadır. Ancak operasyon sürecinde yaşanan ve yaşanacak olan gelişmeler, Sünni-Şii çatışmasının hem fikri hem de fiziksel anlamda giderek alevleneceğini göstermektedir. Zira Sünni Araplara yakın kaynaklar ve isimler operasyon sırasında Şii Milislerin IŞİD'den çok Sünni sivillere zarar verdiğinden bahsetmektedir. Şiiiler ise Sünnilere yapıldığı iddia edilen işkence ve katliam haberlerini görmezden gelerek Felluce'de yaşanan askeri başarılardan söz etmektedirler. Bununla birlikte Iraklı Şiiilerin sıklıkla şu söylemlerde

Anbar vilayetindeki Hit, Hadisa, Rutba ve Ramadi gibi şehirlerin IŞİD'den geri alınmasının ardından Felluce operasyonu zaten beklenen ve operasyonların doğal seyrinde olan bir gelişmeydi.

bulundukları görülmektedir: Şii askerler kendileri için kutsal bir bölge olmamasına rağmen uzunca bir yoldan gelerek Sünnileri kurtarmak için canlarını feda etmektedirler. Bir diğeri ise kendi saflarında savaşan Sünni grupları sosyal medya ortamında sıkça gözü önüne getirerek aslında Sünniler ile bir problemlerinin olmadığına ve Şii-Sünni birlikteliğine vurgu yapmaktadırlar.

Hükümet karşıtı Sünni grupların ise Şii Milislere karşı giderek daha radikal adımlar attığına dair haberler yapılmaktadır. Felluce'nin önde gelen Sünni liderlerinden birisinin Şii Milislerin Felluce'de artık sadece IŞİD'e karşı değil, Felluce halkına karşı da savaşmak zorunda kalacağını söylediğine ve bazı aşiretlerin Şiiilere tepki olarak IŞİD'e biat ettiğine dair haberler, bu operasyonun çok kanlı olacağına işaret etmektedir. Yaklaşık iki yıldır IŞİD'in elinde bulunan Musul'un kurtarılmasından önceki en önemli adım olarak kabul edilen Felluce Operasyonu, Irak'ın geleceği açısından çok önemli sonuçlar doğurma potansiyeli taşımaktadır.

Arş. Gör. Sakarya Üniversitesi, Ortadoğu Enstitüsü